

LETNI NAČRT NAKUPA KNJIŽNIČNEGA GRADIVA V KNJIŽNICI IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA V LETU 2012

NAMEN IN POSLANSTVO KNJIŽNICE IVANA TAVČARJA ŠKOFJA LOKA

Splošna knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka omogoča lokalni skupnosti dostop do znanja, zagotavlja osnovno možnost učenja od mladostnika do starostnika, spodbuja samostojno sprejemanje odločitev in kulturni razvoj posameznika in socialnih skupin. Storitve knjižnice so na voljo uporabnikom po načelu enakega dostopa vsakomur.

Na podlagi teh načel skuša knjižnica vse uporabnike informirati in zadovoljiti njihove potrebe po izobraževanju, raziskovanju, kulturi, razvedrilu in razvijanju pismenosti. Za doseganje tega cilja pa mora zagotavljati raznovrstno gradivo v različnih oblikah in ustreznem številu.

VIZIJA IN CILJI

Z načrtovanjem letnega nakupa knjižničnega gradiva želi knjižnica izpolniti svojo temeljno nalogo po zadovoljitvi potreb uporabnikov tako dejanskih kot potencialnih. Posameznikom, skupinam in organizacijam nudi možnost za individualno in formalno izobraževanje na različnih nivojih, nudi jim informacije iz domačega in tujega okolja, zadovoljuje njihove potrebe po razvedrilu in kulturi. Z načrtovanim nakupom bomo skušali doseči naslednje cilje:

- ❖ čim širšemu krogu uporabnikov približati najnovejše dosežke in spoznanja posameznih tematskih področij,
- ❖ s kvalitetno izvirno in prevodno literaturo širiti in vzpodbujati bralno kulturo in omogočati osebnostni razvoj uporabnikov (v vse enote bomo vključili vsaj 15 % naslovov publikacij v javnem interesu),
- ❖ pritegniti nove skupine uporabnikov,
- ❖ zadovoljiti potrebe učeče se mladine in študentov po osnovni predpisani literaturi,
- ❖ dopolnjevati gradivo za potrebe vseživljenjskega učenja in gradivo za kvalitetno izrabo prostega časa,
- ❖ otrokom privzgojiti veselje in potrebo po branju ter jih naučiti uporabljati različne medije pri iskanju informacij,
- ❖ posodabljati knjižnično zbirko z gradivom na vseh medijih in tako dvigovati njeno kakovost in uporabnost.

Knjižnica se trudi, da bi pridobila čim več uporabnikov za izposajo gradiva, za iskanje informacij in za vse ostale dejavnosti, ki jih organizira. To so ure pravljič za najmlajše, delavnice za otroke, predavanja za odrasle, bralni krožki, predstavitev knjig, pogovori z znanimi avtorji,... Z vsemi dejavnostmi vzpodbuja prebivalce k uporabi knjižnice in njenih storitev.

LOKALNA SKUPNOST

Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka deluje **na področju štirih občin**: Škofja Loka, Gorenja vas – Poljane, Železniki in Žiri. Skupno število prebivalcev v upravni enoti Škofja Loka na dan 31. 12. 2010 je bilo 41.491. Osrednja knjižnica v Škofji Loki je vir gradiva in informacij tudi za prebivalce ostalih treh manjših občin. Knjižnica ima razvejan sistem organizacijskih enot – krajevnih knjižnic na Trati, v Železnikih, Žireh, Gorenji vasi, Poljanah in na Sovodnju. Knjižnica vzdržuje tudi potujočo knjižnico, ki

zalaga po potrebi vse krajevne knjižnice in izposojevalno enoto v Centru slepih, slabovidnih in starejših v Škofji Loki.

Večina prebivalcev občine Škofja Loka živi v mestu, medtem ko ljudje v treh manjših občinah živijo v manjših krajevnih centrih, predvsem na podeželju Poljanske in Selške doline. Potrebe teh uporabnikov se nekoliko razlikujejo od potreb uporabnikov iz mesta in temu dejstvu je prilagojen nakup gradiva. Krajevne knjižnice v večji meri obiskuje lokalni, manj mobilni del prebivalstva, to so v največji meri majhni otroci, osnovnošolci in upokojenci. Tako se pri nakupu gradiva prilagajamo tem potrebam in v večji meri nakup prilagodimo specifičnim uporabnikom.

Zanimivo je, da je v treh občinah število najmlajših (od 0 – 14 let) večje od števila starejših (65 let in več)¹. S takimi podatki se lahko pohvalijo le redke občine v Sloveniji, zato posebno pozornost namenjamo nakupu mladinske literature. Nakup v krajevnih knjižnicah zato vsebuje večje število naslovov leposlovja, saj ravno mladim želimo privzgojiti ljubezen do branja in jih spodbujati k kvalitetni izrabi prostega časa. Povprečja med najmlajšimi in starejšimi prikazuje naslednja tabela:

Občina	Odstotek najmlajših (od 0 – 14 let)	Odstotek starejših (65 let in več)
Gorenja vas - Poljane	20,7 %	14,0 %
Škofja Loka	16,3 %	15,8 %
Železniki	17,5 %	15,6 %
Žiri	16,6 %	16,6 %

Poudariti je potrebno **vsakodnevne migracije** v Škofjo Loko, saj se iz Poljanske in Selške doline vsak dan vozi v Škofjo Loko večje število ljudi. Zaradi gimnazije in ostalih srednjih šol v Škofji Loki je zelo močna tudi dnevna migracija srednješolcev. Zato ima osrednja enota v Škofji Loki večji poudarek pri nabavi strokovnega in poučnega gradiva, ki mladim pomaga pri izobraževanju.

Glede na svetovni standard o vse višji starosti ljudi se knjižnica skuša prilagajati tudi tem spremembam, predvsem potrebam upokojenцев. V izbor vključuje kakovostno leposlovje, ki je primerno tudi za to skupino uporabnikov, hkrati pa jim omogoča dostop do gradiva na različnih medijih, saj opažamo, da starejši uporabniki radi posegajo predvsem po jezikovnih tečajih na različnih medijih.

Knjižnica posebno pozornost posveča načelu enake dostopnosti knjižničnega gradiva vsakomur. Tako imamo v občini Žiri in na ožjem področju Škofje Loke organizirano dejavnost **izposoje na dom za starejše**, invalidne in bolne občane.

V letu 2010 je bilo v knjižnico aktivno vključenih 23 % prebivalcev. Število članov je glede na število prebivalcev nizko, a dejstvo je, da si na eno člansko izkaznico izposoja gradivo več oseb, običajno kar za celotno družino, čeprav si mnogo prebivalcev gradivo lahko izposoja brezplačno (otroci, mladi do 18. leta, brezposelni, starejši nad 80 let).

Stopnja registrirane brezposelnosti² po vseh štirih občinah, je pod slovenskim povprečjem, ki je v Sloveniji avgusta 2011 znašala 11,5 %, v občini Škofja Loka je dosegla stopnjo 7,1 %, v občini Gorenja vas – Poljane 5,1 %, v Železnikih 5,8 % in v Žireh 5 %. Brezposelni prihaja v knjižnico pregledovat

¹ Podatki se nahajajo na internetni strani Statističnega urada RS <http://www.stat.si>: Prebivalstvo (3 alineja): Prebivalstvo-izbrani kazalniki, občine, Slovenija, polletno.

² internetna stran Statističnega urada RS: Podatki o stopnji registrirane brezposelnosti: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in registrirana brezposelnost po občinah, prebivalstva Slovenije mesečno (avgust 2011).

dnevno časopisje, v katerem so oglasi za prosta delovna mesta, mnogi izmed njih pa uporabljajo tudi internet in računalnike v knjižnici. Mnogi izmed njih želijo poglobiti svoja strokovna znanja, jih dopolniti ali osvojiti nova, uporabnejša znanja, ki jim bodo pomagala do delovnih mest.

STRUKTURA IN VELIKOST ZBIRKE

Knjižnica poskuša nakupovati vse vrste gradiva ne glede na njegov medij. Pri nakupu skušamo realizirati predpisana razmerja med naslovi strokovnega in leposlovnega knjižničnega gradiva (60 % : 40 %), znotraj tega pa 30 % naslovov za mladino.

Knjižnica zaostaja v fondu in nakupu neknjižnega gradiva. Na tem področju standard trenutno izpolnujemo 49,4%. Nakup po standardih sicer načrtujemo, njegova realizacija pa je zaradi različnih vzrokov (predvsem cene tega gradiva) težja.

KRITERIJI ZA IZBOR

Pri izboru knjižničnega gradiva upoštevamo naslednje kriterije:

- splošen interes
- trajna vrednost ali le začasna pomembnost gradiva
- aktualnost informacij, ki jih prinaša gradivo
- zanesljivost in natančnost informacij v gradivu
- jezik, v katerem je gradivo napisano, njegova razumljivost oziroma čitljivost
- ali je gradivo pomembno za lokalno skupnost oziroma ima domoznanski značaj
- uveljavljenost avtorja, založnika, ilustratorja, režiserja
- kreativne, izobraževalne ali tehnične kvalitete
- primernost glede na starostno stopnjo
- oblika formata in možnost uporabe
- cena in možnost dostopa na trgu
- gradivo, subvencionirano s strani Javne agencije za knjigo RS ali pa je izšlo s pomočjo katerega izmed ministrstev RS
- odnos do obstoječega gradiva v knjižnični zbirki
- možnost kroženja znotraj obstoječega knjižničnega sistema

Pri nakupu neknjižnega gradiva (glasbenih zgoščenkah, DVD-jih, CD-romih) je merilo kvaliteta, umetniška vrednost in poučnost, včasih tudi stopnja povpraševanja uporabnikov po določenem mediju. Potrebno je izpostaviti hudo prostorsko omejitev osrednje knjižnice v Škofji Loki, ki neknjižnega gradiva ne more ustrezno hraniti, kaj šele ustrezno ponuditi svojim uporabnikom. Pri nakupu tega gradiva je že vrsto let omejena in zaostaja za standardi, po katerih bi morala imeti 0,4 izvode neknjižnega gradiva na prebivalca. Za dosego tega standarda bi morala knjižnica vrsto let nabavljati najmanj 40 enot neknjižnega gradiva/1000 prebivalcev. To žal v danih okoliščinah ni mogoče.

V letnem načrtu nakupa knjižničnih gradiv v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka za leto 2012 bomo upoštevali naslednja merila:

- ✓ Načrtovano razmerje med naslovi strokovne literature in leposlovjem v letu 2012 je 60 % : 40 %. Tako razmerje v knjižnični zbirki že skoraj dosegamo.
- ✓ Razmerje naslovov med gradivom za odrasle in otroke naj bi bilo 70 % : 30 %. V dosedanji zbirki takšnega razmerja še nismo dosegli. Vzrok je delno v založniški produkciji in ponudbi na knjižnem trgu. Trudimo pa se, da bi se vse bolj približali temu normativu. Primanjkljaj

naslovov v prirastu gradiva za mladino je delno prikrit tudi zato, ker se nabavlja poučno, strokovno gradivo, ki je dostopno mlajšim uporabnikom, žal pa ni inventarizirano na mladinskem oddelku, saj se tam srečujemo s prostorsko stisko.

- ✓ Pri nakupu leposlovja imajo prednost klasična dela in slovenski avtorji. Z njimi bomo zalagali vse enote v naši mreži. Pri tujih avtorjih pa pomemben dejavnik predstavlja uveljavljenost avtorja, zvrst leposlovja in trenutna aktualnost.
- ✓ V zbirko vključujemo kar velik odstotek gradiva, ki ga je pri izdaji podprla Javna agencija za knjigo RS. V letu 2010 je Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka nabavila 554 naslovov subvencioniranih knjižnih izdaj. V letu 2011 pa je do priprave tega načrta (26.10.2011) knjižnica kupila 810 izvodov (424 naslovov) subvencioniranih knjižnih izdaj.

OBSEG LETNEGA PRIRASTA IN RAZPOREDITEV GRADIVA

Vse občine soustanoviteljice so v letu 2011 (stanje 31. oktober 2011) zagotavljale sredstva v planirani višini. Od tega:

<i>občina</i>	<i>planirana sredstva občin 2011</i>	<i>krajevne in osrednja knjižnica</i>
Škofja Loka	54.784	Škofja Loka, KK Trata
Gorenja vas – Poljane	15.000	Kk Gorenja vas, Kk Poljane, Kk Sovodenj
Železniki	9.500	Kk Železniki
Žiri	9.000	Kk Žiri

Knjižnica v okviru sredstev kupuje gradivo in stremi k izpolnitvi zadanega nakupa. Opozarjamo, da je višina sredstev je nekoliko nižja od potrebnih za doseg standardov. Iz teh sredstev vzdržujemo tudi **potujoči fond** gradiva, ki se glede na potrebe in želje uporabnikov enot seli iz ene krajevne knjižnice v drugo. Potujoči fond skrbi tudi za izposojevalno enoto v Centru slepih, slabovidnih in starejših v Škofji Loki. Standard nakupa 250 enot na 1.000 prebivalcev poskušamo dosegati tudi z lastnimi sredstvi.

V krajevnih knjižnicah zbirka še ne dosega zelenega standarda po sestavi, aktualnosti in obsegu, a s pomočjo **sredstev Ministrstva za kulturo** in z **lastnimi sredstvi** se bomo skušali približati standardom. V letu 2012 načrtujemo nakup knjižničnega gradiva 250 enot na 1000 prebivalcev. Torej želimo za 41.491 prebivalcev štirih občin skupaj kupiti 10.373 enot knjižnega gradiva.

Doseči skušamo tudi standard, da v krajevne knjižnice vključimo 15 % gradiva, ki je izšlo s finančno podporo Javne agencije za knjigo RS.

Načrtovan nakup tekočih naslovov informativnega periodičnega tiska je 240 naslovov v osrednji knjižnici in 30 naslovov v krajevnih knjižnicah, upošteva pri tem potrebe odraslih in otrok. Med njimi so tudi serijske publikacije v tujih jezikih. Standarde glede nakupa in zaloge serijskih publikacij močno presegamo.

Razporeditev knjižničnega gradiva v mreži pa določajo:

- A. količinsko:
 - standardi
 - sredstva, ki jih pridobimo za nakup gradiva
 - potrebe in povpraševanje uporabnikov

- B. vsebinsko:
 - **osrednja knjižnica v Škofji Loki**

Prednost dajemo večjemu številu naslovov in manjšemu številu izvodov istega naslova. Glede na cilje načrtovanega nakupa v vse skupine razporejamo gradivo na različnih medijih. Posebno pozornost posvečamo gradivu, ki govori o lokalnem področju v sedanjosti in preteklosti.

- **krajevne knjižnice** Gorenja vas, Poljane, Trata – Frankovo naselje, Železniki, Žiri, Sovodenj

Prednost ima:

- gradivo za otroke, tako leposlovje kot strokovna literatura,
- kakovostna domača in prevodna književnost,
- poljudna strokovna literatura,
- strokovna literatura za potrebe dijakov in študentov,
- izbor serijskih publikacij, številčno skladen s standardi (30 naslovov).

DOMOZNANSKA ZBIRKA

Knjižnica je informacijski servis, zato posveča veliko pozornost gradivu, ki govori o lokalnem področju v sedanjosti in preteklosti. Knjižnica zbira vse vrste gradiva, ki opisuje zgodovino kraja, njegov kulturni razvoj in etnološko dediščino. Te vsestranske informacije podpirajo trenutni program in delovanje knjižnice, hkrati pa bodo v veliko pomoč pri nadaljnjih zgodovinskih raziskavah. Knjižnica si želi, da bi svojim uporabnikom ponudila v pogled in informacijo tudi drobni tisk v tej zbirki, toda to trenutno zaradi neobdelanega gradiva in pomanjkanja prostora še ni mogoče.

DOSTOPNOST

V letu 2012 se bomo v največji možni meri trudili, da bo knjižnično gradivo enako dostopno vsem prebivalcem na območju naše knjižnice. V občini Žiri in na ožjem področju občine Škofja Loka od leta letih 2009 dalje že omogočamo dostavo gradiva na dom bolnim, onemoglim, ostarelim oziroma invalidnim osebam. S to dejavnostjo bomo nadaljevali tudi v letu 2012.

ZAKLJUČEK

V letu 2012 bi morala knjižnica glede na število prebivalcev (41.491) in v skladu s standardom nakupa

- 250 enot knjižnega gradiva na 1000 prebivalcev in standardom nakupa 25 enot neknjižnega gradiva na 1000 prebivalcev načrtovati naslednji prirast:

- 10.373 enot knjižnega gradiva
- 1.037 enot neknjižnega gradiva

Direktor:
mag. Matjaž Eržen

V Škofji Loki, 03. 11. 2011